

ІННА ОМЕЛЬЯНЕНКО

orcid.org/0000-0002-1107-7244

omelinna23@gmail.com

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, вул. Максима Кривонова, 2

ПРОГРАМОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Представлено результати компаративного аналізу навчальних програм з фізичного виховання для загальноосвітніх навчальних закладів в країнах Америки, Європи та Східної Азії. Наведено приклади концептуальних відмінностей навчальних програм різних країн за цивілізаційною ознакою. Визначено особливості цільового компонента програмового забезпечення в різних країнах і його тенденційність. Встановлено розмаїття засобів, що пропонуються учням загальноосвітніх шкіл у різних країнах, та вплив історичних, традиційних, національних і географічних чинників на дидактичний зміст навчальних програм. Вказано, що змістовим компонентом навчальних програм з фізичної культури усіх країн є теоретичний матеріал і плавання. Виявлено різноманітність в організаційному забезпеченні навчальних програм шляхом порівняння: обов'язковості навчального предмета «Фізична культура», щотижневої кількості занять фізичними вправами, ролі учителя фізичної культури у визначенні дидактичного змісту навчальних програм, форм фізичного виховання школярів у різних країнах. Визначено, що спортивні змагання в багатьох країнах є невід'ємною складовою навчальних програм. З'ясовано особливості оцінювання результатів діяльності учнів у процесі фізичного виховання в різних країн і тенденційні трансформації різновидів і критеріїв оцінювання. На прикладах окремих країн показано організаційно-методичні особливості складання учнями іспиту з фізичної культури, що засвідчує престижність навчального предмета і здорового способу життя громадян.

Ключові слова: навчальна програма, дидактичний зміст, фізичне виховання, організаційно-методичне забезпечення.

ІННА ОМЕЛЬЯНЕНКО

кандидат наук по физическому воспитанию и спорту, доцент
Тернопольский национальный педагогический
университет имени Владимира Гнатюка
г. Тернополь, ул. Максима Кривоноса 2,

ПРОГРАМНОЕ ОБЕЗПЕЧЕНИЕ ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ ШКОЛЬНИКОВ В ЗАРУБЕЖНЫХ СТРАНАХ

Предлагаются результаты сравнительного анализа учебных программ по физическому воспитанию для общеобразовательных учебных заведений стран Америки, Европы и Восточной Азии. Приведены примеры концептуальных различий учебных программ различных стран по цивилизационному признаку. Определены особенности целевого компонента программного обеспечения в различных странах и его тенденциозность. Установлено разнообразие средств, предлагаемых учащимся общеобразовательных школ в разных странах, а также влияние исторических, традиционных, национальных и географических факторов на дидактический содержание учебных программ. Указано, что теоретические ведомости и плавание являются содержательными компонентами учебных программ по физической культуре большинства стран. Выведено разнообразие в организационном обеспечении учебных программ путем сравнения: обязательности учебного предмета «Физическая культура», еженедельного количества занятий физическими упражнениями, роли учителя физической культуры в определении дидактического содержания учебных программ, форм физического воспитания школьников в разных странах. Определено, что спортивные соревнования во многих странах являются неотъемлемой составляющей учебных программ. Выяснены особенности оценки результатов деятельности учащихся в процессе физического воспитания в разных странах и тенденциозные трансформации ее разновидностей и критериев. На примерах отдельных стран показано

Ключевые слова: учебная программа, дидактическое содержание, физическое воспитание, организационно-методическое обеспечение.

INNA OMEL'YANENKO

Candidate of Science in Physical
Education and Sports, Associate Professor of
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National
Pedagogical University
Ternopil, 2 Maksyma Kryvonosa Str.

PROGRAMS FOR PHYSICAL EDUCATION OF SCHOOLCHILDREN IN FOREIGN COUNTRIES

The results of a comparative analysis of physical education curricula for general educational institutions in countries of America, Europe and East Asia are offered. The examples of conceptual differences in the curricula of different countries on a civilizational basis are shown. Main curricula component features in different countries and its tendentiousness are defined. The goals and objectives of physical education for young students are formed, either at the state or regional levels, with different strategies from "satisfaction-effect" to "sportsmanship". There is a tendency towards a reorientation of the educational process from achieving age-old standards of callisthenics to the result of personal and social development. The variety of facilities that were offered to pupils in secondary schools in different countries has been identified: classical and non-traditional; recreational, developmental, entertaining, cultural-educational and military-applied. The influence of historical, traditional, national and geographical factors on the didactic content of the curricula is shown. The meaningful component of physical education curricula of all countries is theoretical material and swimming. Diversity in the organizational support of the curricula was defined by comparing: the mandatory of the subject "Physical Education", the weekly number of physical exercises, the role of the physical education teacher in determining the didactic content of the curricula, the forms of physical education for pupils in different countries. It is recognized that sports competitions in many countries are the main part of training programs. The peculiarities of evaluating the performance of students in the physical education process in different countries and the tendency of transformation varieties and criteria assessment are clarified. By examples of selected countries organizational and methodological peculiarities of physical education exams for students are shown, which proves the prestige of the subject and the healthy way of life of their citizens.

Keywords: curriculum, didactic content, physical education, organizational and methodological support.

Обраний Україною шлях європейської інтеграції зумовлює необхідність розвитку освітньої системи у загальному цивілізаційному напрямі. Освітні реформи доцільно розпочинати зі шкільної освіти, яка закладає фундамент для подальшого навчання та вибору професії.

Еволюційні перетворення шкільної системи фізичного виховання варто розпочинати з радикальних змін її програмових основ, використовуючи провідний досвід зарубіжних країн. Науковці Е. Вільчковський [2], Н. Сороколіт [8], О. Ярова [12], Т. Осадчая [6], Г. Глоба [3], Н. Пангелова і С. Власова [7] описали системи фізичного виховання у різних зарубіжних країнах. Втім у їхніх дослідженнях не показано особливостей дидактичного змісту та організаційно-методичних положень програмового забезпечення фізичного виховання школярів шляхом компаративного аналізу.

Метою статті є визначення особливостей змісту навчальних програм з фізичної культури для загальноосвітніх закладів освіти в зарубіжних країнах.

Навчальні програми з фізичної культури в зарубіжних країнах мають різну структуру. Тому для їх компаративного аналізу було взято за основу інформаційні напрями українського документа. З'ясовано, що фізична культура є обов'язковою навчальною дисципліною на початковому та середньому рівнях освіти більшості країн (Велика Британія, Нідерланди, США, Канада). Навчальними програмами інших держав (Бразилія, Китай, Білорусь тощо) передбачена обов'язковість уроків фізичної культури для школярів усіх вікових груп. У деяких країнах (Греція) «Фізичне виховання» включено у навчальний план як до обов'язкових, так і

вибіркових дисциплін; лише в окремих (Ірландія) предмет «Фізичне виховання» не є обов'язковим.

Подекуди (Японія, Польща, Німеччина) уроки фізичної культури поєднуються з обов'язковим відвідуванням секційних (корекційних) занять, починаючи від середньої школи; а в інших країнах (Франція, Німеччина, Італія, США) обов'язкові заняття можна поєднувати з факультативними.

У системах фізичного виховання школярів окремих країн (США) для учнів, які захищають спортивну честь свого навчального закладу і виконують, як мінімум, на 70 % тестові нормативи, обов'язковість занять скасовується.

Щотижнева кількість обов'язкових занять фізичними вправами у школах різних країн неодинакова: від щоденних (Велика Британія) до 1–2-разових (Фінляндія, Бразилія). У більшості країн спостерігається тенденція до зменшення кількості обов'язкових занять від молодшої до старшої школи (Франція, Німеччина), а в окремих (Швеція, Польща) – навпаки.

У більшості країн до розробки навчальних програм залучаються учителі фізичної культури. Їх внесок у підготовку документа різний: від абсолютної самостійності у визначенні дидактичного змісту за умови його відповідності федеральним рекомендаціям та державним стандартам (США, Велика Британія, Німеччина, Фінляндія, Молдова) до розробки авторської частини документа (Польща, Швеція, Норвегія) та навіть, залучення учнів старших класів до формування змісту навчальної програми (Швеція). У Чехії існують альтернативи використанню базової програми, якими визначено включення у її зміст до 30 % матеріалу на розсуд учителя чи розробку авторського документа. В окремих країнах (Казахстан) передбачено можливість корекції дидактичного змісту навчальних програм, втім з обумовленими бюрократичними перепонами, що фактично унеможлиблює реалізацію розробок учителя. Є країни з маніфестованими можливостями залучення педагогів до розробки змісту фізичного виховання школярів, але фактичною зарегаментованістю їх дидактичного змісту (Білорусь, Росія). Подекуди зміст навчальних програм визначається централізовано лише для певних вікових груп школярів (Греція – у початковій та основній, Велика Британія – у початковій школах).

Аналіз програмового забезпечення фізичного виховання школярів в країнах Америки, Європи та Східної Азії показав наявність концептуальних відмінностей за цивілізаційною ознакою. Так, системи шкільного фізичного виховання демократичних країн (США, Канада, Японія, Великої Британія, Нідерланди) побудовані на ідеологічних принципах демократії та гуманізму, реалізація яких відбувається через такі положення навчальних програм: організація фізичного виховання згідно із законодавством окремих штатів; обрання школярами засобів фізичного виховання та форм занять (уроків, секційних занять, тренувань); реальна можливість розробляти учителями навчальні програми для уроків фізичної культури; можливість розробляти учителем факультативні програми з видів спорту, обраних учнями; залучення учнів до самооцінки результатів власної діяльності; самостійність шкіл у визначенні кількості уроків протягом тижня, їх тривалості і вимог до рівня фізичного стану дітей різного віку; проведення разом із «методичними» «вільними» уроків (учні самі визначають засоби із запропонованого учителем варіантів); можливість займатися за індивідуальним графіком та обирати клас для занять з урахуванням особистих симпатій до викладачів та учнів тощо.

У навчальних програмах цивілізованих країн практикується компетентнісний підхід до процесу фізичного виховання школярів. Найоригінальнішими компетентностями, заявленими у таких документах є: відпочивати у різних формах рухової активності (Велика Британія); досвід спілкування з однолітками через участь у руховій діяльності, творчо підходити до участі в руховій активності (Норвегія); співробітництво у межах групи (США); розвиток компетенцій творчості, взаємодій у команді (Нідерланди).

Країни Європейського союзу із колишнього так званого «соціалістичного табору» у фізичному вихованні підростаючого покоління також керуються прогресивними ідеями, закладеними у навчальні програми з фізичної культури, наприклад: долучення педагогів до розробки «авторської частини» навчальної програми (Польща, Чехія).

У країнах, що лише обрали курс на євроінтеграцію, помітний прогресивний поступ у програмовому забезпеченні фізичного виховання школярів. Так, у Молдові розроблено та введено у дію курикулярну навчальну програму з фізичного виховання, яка характеризується сучасними підходами до організації навчально-виховного процесу.

У Китаї – країні з неоднозначним суспільним ладом та відносинами керуються суперечливою за змістом навчальною програмою фізичного виховання підростаючого покоління. Її суперечності проявляється у таких положеннях: право шкіл збільшувати кількість уроків протягом тижня проти штрафних та адміністративних санкцій до навчальних закладів з меншою за 2 години на тиждень кількістю занять фізичними вправами; функціонування державних навчальних програм з неможливістю їх модифікувати вчителями фізичної культури; формування у школярів зацікавленості власним здоров'ям проти обов'язкового складання іспиту, результат якого розглядається як умова навчання у старшій школі; врахування місцевої специфіки, інтересів національних меншин, фінансових можливостей школи для визначення засобів фізичного виховання проти умови допуску до складання іспиту з фізичної культури лише учнів, які не пропустили більше третини годин за рік.

У країнах з удаваними демократичними засадами (Росія, Білорусь, Казахстан), які обрали євразійський шлях розвитку, навчальні програми з фізичної культури також характеризуються маніфестованими демократичними положеннями, але з обмеженням можливостей їх реалізації. Програмові документи цих країн орієнтують педагогів на: формування в учнів знань, умінь і навичок за відсутності компетентнісного підходу, вирішення завдань фізичного виховання з «традиційно-совковим» формулюванням; сітки годин, хоч й орієнтовних, з мінімально стандартним переліком розділів програмового матеріалу; застосування незмінних від радянських часів критеріїв оцінювання досягнень учнів у процесі фізичного виховання.

Цілі і завдання фізичного виховання учнівської молоді формуються на різних рівнях, наприклад, у Бельгії, Італії, Люксембурзі, Португалії, Франції – державному; в Іспанії, Німеччині – регіональному або місцевому.

У деяких країнах (Фінляндія, Норвегія) стратегією фізичного виховання школярів є «задоволення-ефект», в інших (Велика Британія, США) – його «спортизація». Натомість вищій фізичного виховання Нідерландів та Австрії є навчання руховим діям. Навчальні програми окремих країн (Молдова) покликані «забезпечити адекватний підхід до вирішення будь-яких ситуацій і проблем, що виникають під час навчальної діяльності та у повсякденному житті». Цільові установки навчальних програм з навчальної дисципліни «Спорт» у Німеччині різновекторні та розроблені з акцентом на творчі, естетичні і художні компоненти рухової активності: діяльність театру рухів (спорту, пантомім); «виховання здоров'я»; «рухове виховання»; «спортивне виховання».

Підвищення рівня фізичного розвитку і фізичної підготовленості учнів є пріоритетними завданнями фізичного виховання школярів багатьох країн. Втім, у цивілізованих країнах спостерігається стійка тенденція до переорієнтації навчального процесу з досягнення вікових норм фізичної підготовленості на результат особистісного та соціального розвитку. Наприклад, навчальною програмою у Нідерландах передбачено «різнобічний вплив на розвиток особистості і забезпечення міжособистісного спілкування».

Найоригінальнішими завданнями фізичного виховання, заявленими у навчальних програмах з фізичної культури різних країн, є: формувати уміння вирішувати особисті проблеми, зміцнювати взаємозв'язок між школою та навколишнім спортивним середовищем (Велика Британія); розвивати невербальну комунікацію, рухові експресії та креативність під час рухової діяльності; сприяти формуванню вмінь здійснювати спільну роботу (Греція); розвивати здатність отримувати задоволення від фізичного навантаження (Норвегія); формувати адекватну позитивну самооцінку, здорові взаємовідносини з представниками протилежної статі, уміння співіснувати у різних групах (США); готувати учнів до самостійних рекреаційних занять з фізичної культури протягом усього життя.

Аналіз змістового компонента навчальних програм з фізичної культури у різних країнах виявив різноманітність засобів, що пропонуються учням загальноосвітніх шкіл: класичні (легка атлетика, гімнастика, волейбол, баскетбол, футбол) та нетрадиційні (гірські лижі, бадмінтон, сквош, крикет, бейсбол, гольф, їзда верхи); рекреаційні (самомасаж обличчя і очей, гімнастика зору, корегуючі гімнастика), розвивальні (загальнорозвивальні вправи), розважальні (катання на санчатах, батут, рухливі ігри), культурно-ознайомчі (народні танці, ушу, цигун, сумо, дзюдо) та військово-прикладні.

В усіх країнах з розвинутою економікою та спортивною інфраструктурою широко використовують засоби плавання, у решта також рекомендовано їх застосування за наявності відповідних умов.

Зміст практичного навчального матеріалу у програмах різних країн характеризуються окремими ознаками історичних, традиційних і національних особливостей. Так, у Великій Британії широко практикуються засоби гольфа, бадмінтону, футболу та вітрильного спорту, у США баскетболу, волейболу, бейсболу, фітнесу, американського футболу, аеробіки, у Японії – сумо, кендо, дзюдо, а в Китаї – ушу, цигун, які зародилися в цих країнах та історично і традиційно застосовуються для фізичного удосконалення їх громадян.

Традиційно високі результати на міжнародній арені – Білорусі в біатлоні і лижному спорті; Канади у хокеї, гірських лижах, веслуванні, США у баскетболі, плаванні, легкій атлетиці, Бразилії у футболі та волейболі, Швеції у лижному спорті, гандболі, Австрії в гірськолижному спорті – зумовили широке використання засобів таких видів спорту у шкільних навчальних програмах відповідних країн.

Також в окремих країнах традиційно використовують певні засоби з метою рекреації та оздоровлення, що відображено у їхніх навчальних програмах фізичного виховання школярів: сквош, плавання, крикет, бейсбол – в Канаді, їзда верхи – у Великій Британії, регбі, футбол – у Франції, цигун – у Китаї.

Навчальними програмами країнах з різноманітною етнопільнотою рекомендовано використовувати етнічні традиційні народні види спорту (Китай), визначати зміст варіативної частини з урахуванням національних особливостей роботи шкіл (Росія), застосовувати народні танці (Греція) та ін.

Змістовим компонентом навчальних програмах з фізичної культури усіх країн є теоретичний матеріал. Утім, в окремих з них (Велика Британія) теоретичні відомості інтегровані в практичну діяльність школярів, а в інших передбачено проведення теоретичних уроків (Фінляндія, Китай). В одних навчальних програмах (Нідерланди, Австрія) кількість часу, відведена на оволодіння теорією, є більшою у початковій школі з тенденцією її зменшення до старшої, в інших – навпаки (Японія, Китай). В Японії теоретичні заняття залишається єдиним видом підготовки школярів з фізичної культури у 12 класі, а в старших класах Великої Британії можливе впровадження теоретичного уроку з фізичного виховання за бажанням учнів.

Переважною більшістю навчальних програм з фізичної культури (Франція, Норвегія, Фінляндія, Швеція, Росія, Казахстан, Польща, Китай) рекомендовано враховувати регіональні та місцеві клімато-географічні особливості при визначенні засобів фізичного виховання.

Навчальні програми з фізичної культури не обмежуються змістом лише основної форми фізичного виховання. Найчастіше шкільними системами фізичного виховання передбачено проведення позаурочних занять спортом (Франція, Італія, США, Канада, Японія), в Швеції – щотижневих дворазових заняття з лікувальної фізичної культури, в Росії – занять у режимі навчального дня, позаурочних та позашкільних форм фізичного виховання, у Польщі – факультативних занять рекреаційного, корегувального, чи спортивного напрямку за вибором учня. У молодшій школі Великої Британії фізичні вправи включено в інтегровані заняття, а в школах Фінляндії створюються умови для максимального залучення учнів до різноманітних форм рухової активності.

Види діяльності учнів, що оцінюються у процесі фізичного виховання, зазвичай, подаються у навчальних програмах усіх країн. Втім, концептуальні підходи до оцінювання результатів діяльності школярів у процесі фізичного виховання суттєво відрізняються. Провідними критеріями оцінювання результатів діяльності учнів на уроках фізичної культури у Фінляндії є їх ставлення до рухової активності, в Німеччині – техніка виконання рухових дій та знання з фізичної культури, у Нідерландах – до навчального матеріалу, зацікавленість, самостійність, старанність, рівень досягнень, у США – соціальна поведінка, знання з предмета та фізична підготовленість, які виявляють за допомогою тестів. Курикулярною програмою Молдови рекомендовано оцінювати рухову підготовленість та психомоторні компетенції, функціональну підготовленість, фізичний розвиток, поведінкові компетентності, результати яких документуються у «Паспорті здоров'я». Особистісні та системно-діяльнісні результати школярів, однак без вказаного інструментарію, рекомендовано оцінювати програмою в Казахстані.

ГЕНЕЗА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ ТА ОСВІТНІ СИСТЕМИ ЗА РУБЕЖЕМ

У більшості країн оцінка з фізичного виховання включається до таблиця, але починаючи з різних років навчання, наприклад: у Греції – з 3 класу початкової школи; у школах Латвії, Польщі і Словенії – з 4 класу початкової школи; в Угорщині – наприкінці 2 класу початкової школи; у Португалії – тільки з 5 класу; у Фінляндії – з 8–9 років.

Річна підсумкова оцінка з навчального предмета «Спорт» та залік з обраного виду спорту на додатковому рівні передбачено системою фізичного виховання Німеччини. В школах США на кожного учня заведено картку досягнень з фізичної культури, де учителем фіксуються результати тестових обстежень та участь у змаганнях за останні чотири роки навчання у школі. Такий документ є обов'язковим для вступу у вищий навчальний заклад. У Японії практикується залікова книжка з фізичного виховання з переліком усіх розділів програм та кількістю балів, набраних учнем в процесі їх оволодіння, як умова залікової оцінки за семестр (навчальний рік). У Швеції, за умови незадовільної оцінки, учня не переводять у наступний клас. Натомість, у Норвегії, Мальті, гімназіях Ірландії бальне оцінювання не практикується.

В окремих країнах школярі складають іспит з фізичної культури: в Китаї – обов'язковий, а у Великій Британії – за бажанням учня. У Франції екзаменаційна оцінка з фізичної культури в ліцее з коефіцієнтом «2» збільшує суму балів випускника. У Китаї такий іспит розглядається як важлива умова досягнення національних стандартів освіти: за умовне складання іспиту з фізичної культури учні отримують лише сертифікат, а не атестат про освіту.

Таким чином, аналіз програмового забезпечення фізичного виховання школярів в країнах Америки, Європи та Східної Азії показав, що фізична культура є обов'язковою навчальною дисципліною з різними варіаціями форм фізичного виховання та щотижневою кількістю занять, втім з тенденцією до їх зменшення від молодшої до старшої школи. У більшості країн до розробки навчальних програм залучаються учителі фізичної культури з різним їх внеском у підготовку документа. Концептуальні відмінності програмового забезпечення фізичного виховання школярів детерміновані цивілізаційною ознакою, а зміст практичного навчального матеріалу – історичними, традиційними і національними та географічними чинниками. Цілі і завдання фізичного виховання учнівської молоді формуються на державному або регіональному рівнях з різними стратегіями від «задоволення-ефект» до «спортизація». Тенденція до переорієнтації навчального процесу з досягнення вікових норм фізичної підготовленості на результат особистісного та соціального розвитку вплинула на види діяльності діяльності учнів, що оцінюються учителем та способи оцінки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андреева О. Організаційно-методичні аспекти фізичного виховання дітей шкільного віку / О. Андреева // Молода спортивна наука України. Збірник наукових праць з галузі фізичної культури і спорту. – 2001. – С. 191–194.
2. Вільчковський Е. С. Фізичне виховання школярів у різних країнах світу (історія та сучасність): монографія / Е. С. Вільчковський, А. Е. Вільчковська, В. Р. Пасічник. – Петров-Трибунальський, 2016. – 397 с.
3. Глоба Г. Система фізичного виховання в школах Китаю / Г. Глоба // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – Харків, 2012. – № 10. – С. 17–19.
4. Комплексная программа физического воспитания учащихся 1–11 классов. В. И. Лях, А.А. Зданевич. М., 2012. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://starlight27.ru/>
5. Москаленко Н. Програмно-нормативні засади фізичного виховання у країнах Європейського Союзу / Н. Москаленко, А. Яковенко // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2017. – № 3. – С. 101–108.
6. Осадчая Т. Ю. Система педагогического контроля за достижениями учащихся в области физического воспитания в школах США / Т. Ю. Осадчая // Физическое воспитание студентов. – 2009. – № 2. – С. 68–78.
7. Пангелова Н. Зарубіжний досвід організації фізичного виховання в загальноосвітніх школах / Н. Пангелова, С. Власова // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2017. – № 1. – С. 215–221.
8. Сороколит Н. Особенности физического воспитания в общеобразовательных школах Украины и Польши / Н. Сороколит // Kultura fizică: probleme științifice ale învățământului și sportului: materialele conferinței științifice internaționale a doctoranzilor. – Chișinău, 2012. – S. 285–290.
9. Учебные программы для учреждений общего среднего образования с белорусским и русским языками обучения и воспитания. Физическая культура и здоровье. I–III классы. – Минск: Нац. ин-т образования, 2017. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://edu.gov.by/srenee-obr>2019-2020-uchebnyy-god>

10. Физическая культура: Учебная программа для 10–11 классов уровня общего среднего образования. – Астана: НАО им. Алтынсарина, 2015. – 14 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://5.ai.kz/wp-content/uploads/2017/02>
11. Физическое воспитание: Куррикулум для 10–12 кл. / Ministerul Educației al Republicii Moldova., trad.: Teodor Grimalschi. – Chișinău: Î.E.P. Știința &, 2010. – 32 p.
12. Ярова О. Б. Фізкультурна освіта і спорт у початковій школі Євросоюзу: сучасний стан і тенденції розвитку / О. Б. Ярова // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2014. – № 4. – С. 401–412.
13. Bielski J. Metodyka wychowania fizycznego i zdrowotnego / J. Bielski. – Kraków, 2005. – 361 s.

REFERENCES

1. Andreieva O. Organizacijno-metodychni aspekty fizychnogo vykhovannia ditej shkilnoho viku [Organizational and methodical aspects of school's children physical education] Moloda sportyvna nauka Ukrainy, 2001, pp. 191–194.
2. Vilchkovski E. Fizychno vyhovannya shkoliariv u riznykh krayinakh svitu (Istoriya ta suchasnist) [Physical education of students in different countries of the world (History and nowadays)], 2016, 397 p.
3. Globa G. Systema fizychnogo vyhovannya v shkolakh Kytayu [Physical education system in Chinese schools] Pedagogika, psykhologiya ta medyko-biologichni problemy fizychnogo vyhovannya i sportu. Kharkiv, 2012, vol.10, pp. 17–19.
4. Kompleksnaia programma fizicheskogo vospitaniya uchashchikhsya 1–11 klassov. V. I. Lyakh, A.A. Zdanevich. 2007. M., 2012. [Electronic resource] – Rezhim dostupu: <https://starlight27.ru/>
5. Moskalenko N. Programno-normatyvni zasady fizychnogo vykhovannia u krayinakh Yevropejskogo Soyuzu [Program-normative principles of physical education in the countries of the European Union] Sportyvnyj visnyk Prydniprovia. 2017, vol. 3, pp. 101–108.
6. Osadchaya T. Systema pedagogycheskogo kontroliya za dostyzeniyamy uchashhykhsa v oblasti fizycheskogo vospytaniya v shkolax USA [A system of pedagogical control over students achievement in the field of physical education in US schools] Fyzycheskoe vospytanye studentov. 2009, vol. 2, pp. 68–78.
7. Pangelova N. Zarubizhnyj dosvid organizaciyi fizychnogo vyhovannya v zagalnoosvitnix shkolakh. [] Sportyvnyj visnyk Prydniprovia. 2017, vol. 1, pp. 215–221.
8. Sorokolyt N. Osobennosti fizycheskogo vospytaniya v obshheobrazovatelnykh shkolakh Ukrainy I Polshy [Foreign experience in the organization of physical education in secondary schools] Kultura fizicã: probleme științifice ale învățămîntului și sportului. Chișinău, 2012, pp. 285–290.
9. Uchebnie programmy dlia uchrezhdeniy obshchego srednego obrazovania s belorusskim i russkim yazykami obucheniya i vospitaniya. Fizicheskaya kultura i zdorove. I–III klassy. – Minsk, 2017. [Electronic resource] – Rezhim dostupu: <http://edu.gov.by/srenee-obr>2019-2020-uchebnyy-god>
10. Fizicheskoe vospitanie: Kurrikulum dlya 10 – 12 kl. / Ministerul Educației al Republicii Moldova, trad.: Teodor Grimalschi. – Chișinău: Î.E.P. Știința &, 2010. – 32 p.
11. Fizicheskaya kultura: Uchebnaia programma dlia 10–11 klassov urovnia obshchego srednego obrazovania. – Астана: НАО им. Алтынсарина, 2015. – 14 p. [Electronic resource] – Rezhim dostupu: <http://5.ai.kz/wp-content/uploads/2017/02>
12. Yarova O. B. Fizkulturna osvita i sport u pochatkovij shkoli Yevrosoyuzu: suchasnyj stan i tendenciyi rozvytku [Physical education and sports in the EU elementary school: current state and development trends]. Pedagogichni nauky: teoriya, istoriya, innovacijni tehnologiyi. 2014, vol. 4, pp. 401–412.
13. Bielski J. Metodyka wychowania fizycznego i zdrowotnego / J. Bielski. – Kraków : [B.V.], 2005. – 361 p.

Стаття надійшла в редакцію 25.11.2019 р.

УДК 373.1.02:372.8

DOI 10.25128/2415-3605.19.2.3

ОКСАНА ЛАБІНСЬКА

ID ORCID 0000-0002-7711-9945

labinska@post.cz

старший викладач кафедри педагогіки

ПЗВО «Карпатський університет імені Августина Волошина»

м. Ужгород, вул. Гойди, 4